

РОЗВИТОК ВІДНОСИН ВЛАСНОСТІ У ФОРМУВАННІ РЕСУРСНОЇ ОСНОВИ СТРУКТУРНИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

OWNERSHIP RELATIONS DEVELOPMENT IN THE FORMATION OF RESOURCE BASIS OF STRUCTURAL TRANSFORMATIONS OF NATIONAL ECONOMY

У статті обґрунтовано роль розвитку відносин власності у формуванні ресурсної основи структурних перетворень економіки. Визначено основні тенденції розвитку відносин власності та їх вплив на структурні перетворення економіки. Наведено проблеми розвитку відносин власності, які гальмують процеси структурного вдосконалення національної економіки. Наголошено на зростанні ролі інтелектуальної власності у структурі власності суб'єктів господарювання. Наведено підходи до вдосконалення розвитку відносин власності в контексті забезпечення структурної модернізації національної економіки.

Ключові слова: відносини власності, форми власності, структурні перетворення економіки, інтелектуальна власність, реформування власності.

В статье обоснована роль развития отношений собственности в формировании ресурсной базы структурных преобразований экономики. Определены основные тенденции развития отношений собственности и их влияние на структурные преобразования экономики. Приведены проблемы развития отношений собственности, тормозящие процессы структурного совершенствования национальной экономики. Отмечен рост роли интеллектуальной

собственности в структуре собственности субъектов хозяйствования. Приведены подходы к совершенствованию развития отношений собственности в контексте обеспечения структурной модернизации национальной экономики.

Ключевые слова: отношения собственности, формы собственности, структурные преобразования экономики, интеллектуальная собственность, реформирования собственности.

The role of the ownership relations development in the formation of the resource basis of economy structural transformations is proved. The main-streams of the ownership relations development and their impact on the economy structural transformations are defined. The issues of the ownership relations development which slow down the processes of the national economy structural improvement are shown. The increasing role of the intellectual property within the property of the economic entities is emphasized. The approaches to the improvement of the ownership relations development in the context of ensuring of the national economy structural modernization are shown.

Key words: ownership relations, forms of ownership, economy structural transformations, intellectual property, ownership reforming.

УДК 330.3

Васіна А.Ю.

к.е.н., доцент,
докторант кафедри менеджменту
та публічного управління
Тернопільський національний
економічний університет

Постановка проблеми. Процеси структурування і розвитку національної економіки знаходяться в безпосередньому зв'язку з розвитком відносин власності. У процесі використання власності формується ресурсна основа структурних перетворень економіки. Незаперечним є твердження, що саме різноманітність форм власності як базис розвитку здорової конкуренції сприяє побудові ефективної структури економіки, зорієнтованої на суспільні запити та вимоги. Попри наявність різноманітних підходів до класифікації типів і форм власності [1, с. 59–60] на першочергову увагу заслуговує її поділ на приватну і державну, який дає змогу прослідкувати інтереси, що реалізуються власністю, та оцінити ефективність і мотиви її суб'єктів. Оскільки в основі розвитку форм власності лежать певні інтереси – приватні, колективні, державні, саме цільові установки щодо їх реалізації визначають засади, на яких має вироблятися механізм ефективного використання власності. Не ідеалізуючи жодну із форм власності, слід визнати роль кожної у забезпеченні певних інтересів і формуванні структури економіки, спроможної їх підтримувати. Різноманітність форм власності виступає системою взаємодоповнюючих елементів,

специфіка яких дає змогу впливати на всі структурні характеристики національної економіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різним аспектам розвитку відносин власності присвячені праці Гордіца К., Верховодової Л., Кіндзерського Ю., Ковальчук І., Мандибури В., Ніколенка С., Пасхавера О., Петракова М., Радигіна О., Симачева Ю., Степаненка С., Шаповалова В., Яковенко Л. Однак складність процесів трансформації та використання власності, залучення її потенціалу до вирішення завдань структурного оновлення національної економіки формують широкий простір для подальших досліджень.

Постановка завдання. Мета статті – розкрити вплив розвитку відносин власності на структурування національної економіки та визначити підходи до удосконалення залучення потенціалу інституту власності до вирішення завдань структурного реформування.

Вклад основного матеріалу дослідження. За роки незалежності в Україні відносини власності під впливом багатьох як внутрішніх, так і зовнішніх чинників зазнавали значних трансформацій, однак низький рівень реалізації ними мотиваційних функцій щодо формування ними сприятливих

передумов ефективного структурування економіки і забезпечення на цій основі її розвитку вимагають першочергового врахування допущених помилок і прорахунків, серед яких слід виділити:

- непрозорість відносин власності, що зумовило значний розрив між цілями її використання і суспільними інтересами;

- проведення приватизації з метою швидкої зміни державної власності на приватну без належного обґрунтування її цілей та механізмів проведення, з обмеженою можливістю щодо участі в ній, а також без створення належного інституційного середовища функціонування приватизованих підприємств не забезпечило структурної модернізації економіки, а зумовило поглиблення структурних диспропорцій;

- зосередження основної уваги на бюджетному підході до приватизації і розгляд її більшою мірою як засобу наповнення бюджету відсунули на задній план структурні аспекти реформування власності, а отже, не були закладені основи стратегічних структурних перетворень;

- прояв феномену неефективного власника, який сформувався у 90-ті роки ХХ ст. унаслідок віртуального перерозподілу власності, коли суб'єкти отримували доходи не від виробничої діяльності, а від перепродажу своєї власності. Це зумовило розмитість і невизначеність прав власності, а отже, і зниження інвестиційної привабливості власності, консервацію технологічної відсталості виробництва [2, с. 18];

- поширення рейдерства на основі лобювання інтересів великого капіталу у владних структурах та високого рівня корупції;

- послаблення орієнтації використання власності в напрямі вирішення суспільних проблем через розмитість власності та тінізацію економіки;

- реформування різних складників інституту власності як у частині встановлення прав на ресурси, так і в частині встановлення прав на доходи не було підпорядковано єдиній меті – створенню сучасного, технологічно передового, конкурентоспроможного виробництва [2, с. 27].

Впродовж усього періоду незалежності України основу трансформації власності становила приватизація – зміна державної форми власності на різновиди приватної. Суперечливість, непрозорість,

низька соціальна орієнтованість процесів роздержавлення та приватизації актуалізували питання щодо оптимальності структури власності, яке залишається відкритим і дискусійним попри пошуки відповіді як у вітчизняній, так і зарубіжній практиці.

Структура власності є однією зі структурних характеристик національної економічної системи, отже, критеріями її оптимізації виступають загальні критерії оптимізації структури останньої. Питання оптимізації параметрів структури власності є дуже складним, оскільки залежить від рівня ефективності використання різних форм власності відповідно до досягнень цілей соціально-економічного розвитку на кожному з етапів суспільного розвитку в конкретних умовах внутрішнього і зовнішнього середовища. Визначальним чинником окреслення параметрів структури власності виступає рівень ефективності управлінських та регуляторних механізмів, які застосовуються державою відносно суб'єктів різних форм власності в контексті залучення їх до реалізації цілей суспільного розвитку.

Тенденції трансформації структури власності в Україні за останні десять років засвідчують формування плюралізму власності, який гіпотетично закладає базис для реалізації інтересів різних груп представників суспільної системи, розвинутого конкурентного середовища і на цій основі прогресивного структурування економіки. Очевидним є швидке реагування відносин власності на ускладнення загальних соціально-економічних умов та нестабільність політичної ситуації в країні. Поряд із чіткою тенденцією скорочення кількості суб'єктів державної і комунальної власності, що стало результатом реформування власності, мало місце зростання кількості суб'єктів господарювання приватної власності впродовж 2007–2011 рр., і щорічне їх скорочення впродовж 2011–2015 рр. (табл. 1).

Несприятливі умови для приватного підприємства щодо використання власності та розподілу витрат і прибутків зумовили його згорання і, з великою ймовірністю, перехід у тіньовий сектор, що наочно демонструє ситуацію перетворення невикористаних можливостей у загрози ефективному структуруванню національної економіки. Досвід України, на жаль, ще раз підтверджує висновок, що становлення приватної власності як

Таблиця 1

Розподіл підприємств в Україні за формами власності [3; 4]

	2007	2011	2011 у % до 2007	2012	2013	2014	2015	2015 у % до 2011
Приватна власність	308337	335335	108,8	332925	329168	327396	307128	91,6
Державна власність	7409	6704	90,5	6557	6113	5966	5591	83,4
Комунальна власність	16755	15726	93,9	15615	15207	14974	13778	87,6
Колективна власність	386533	481698	124,6	506157	526696	553451	553413	114,8
Акціонерна власність	33084	28748	86,9	25568	25531	24813	23110	80,4

повноцінного інституту – процес складний і тривалий, який має розвиватися в єдності з іншими ринковими інститутами за сприятливої державної політики. І перший, і другий моменти в Україні поки що не забезпечуються. Слушним є зауваження Гордіци К.А. стосовно того, що «сьогодні в Україні існує парадоксальний дуалізм державної політики у сфері регулювання відносин власності. З одного боку, надмірне розширення владних повноважень держави щодо прямого контролю всіх прав власності в економіці об'єктивно сприяє розмиванню цих прав і руйнує мотивацію господарюючих суб'єктів до створення ефективної власності. З іншого боку, мають місце недостатня розробленість правових документів, що регламентують відносини власності, і недостатня захищеність прав власників; причому йдеться не лише про право власності на бізнес, на бренд, на торговельну марку чи на певні технології, але й про право власності на землю, природні ресурси, а також право власності на робочу силу» [5, с. 110].

Структурні перетворення економіки знаходяться під впливом акціонерної власності, розвиток якої в ринкових умовах є своєрідною реакцією на потребу в нагромадженні капіталу як умови досягнення постійного приросту виробництва. Особлива роль акціонерної власності у структуруванні економіки полягає в її спроможності забезпечити накопичення капіталу різними способами [6, с. 29]: концентрацією, заснованою на нагромадженні та розширеному відтворенні; мобілізацією, що ґрунтується на залученні капіталу із зовнішніх джерел; централізацією, об'єднанням капіталів і коштів в єдине ціле.

В Україні не виправдались очікування щодо вирішення завдань удосконалення соціальної структури національної економіки на основі акціонерної форми власності, розвиток якої пов'язувався зі зміною системи розподілу доходів через перетворення найманих працівників у співвласників підприємств. На початкових етапах сертифікатної приватизації це було зумовлено низькою часткою акцій фізичних осіб у статутних фондах приватизованих підприємств та низьким рівнем корпоративного управління, а в подальшому і до цього часу – викупом акцій мажоритарними акціонерами, перетворенням акціонерних товариств на приватні підприємства та господарські товариства, що й визначило тенденцію скорочення кількості суб'єктів акціонерної власності та концентрації останньої. Концентрація акціонерної власності має два основні аспекти впливу на структуру економіки: 1) розширення можливостей для розвитку виробництва і реалізації масштабних проектів на основі нагромадження капіталу; 2) посилення загрози прояву монополістичних тенденцій через зосередження акціонерного капіталу в руках великих власників. Фахівці [7, с. 5]

пов'язують надзвичайно високий рівень концентрації акціонерної власності в Україні, що загрожує переважаючим проявом другого аспекту, з впливом таких чинників: 1) недостатньою ефективністю системи захисту прав акціонерів, що призвело до значного поширення практики «ворожих» поглинань, рейдерства і т. п. Концентрація пакета акцій розглядається як важливий елемент системи захисту інвестицій та зменшення ризиків «ворожого» поглинання; 2) у формуванні мотивації великих власників домінують «доходи від контролю», а не дивіденди чи курсові різниці. Можливість їх отримання значною мірою залежить від наявності великого пакета акцій, що дає можливість установити контроль над фінансовими потоками акціонерного товариства; 3) система розкриття інформації про структуру власників в Україні є недостатньо релевантною, тому складно визначити зв'язки між існуючими акціонерами та кінцевими бенефіціарами.

Можливості залучення акціонерної власності до здійснення прогресивних структурних перетворень національної економіки обмежуються через деструктивний вплив таких чинників, як: слабкий зв'язок акціонерних товариств із ринком акцій, що гальмує розподіл і перерозподіл ресурсів між галузями та суб'єктами господарювання, зумовлює невиконання ринком акцій функції джерела інвестиційних ресурсів; низька інвестиційна привабливість акціонерних товариств; відсутність у акціонерних товариств достатніх коштів для інвестицій; низький рівень захищеності міноритарних акціонерів; невідпрацьованість і низький рівень корпоративного управління; низька інформаційна відкритість та прозорість діяльності акціонерних товариств, що ускладнює участь акціонерів в управлінні акціонерною власністю, а потенційним інвесторам прийняття рішень щодо доцільності інвестування. Подолання наявних бар'єрів розвитку акціонерної власності й органічне включення її в процеси структурної модернізації економіки актуалізує необхідність вироблення державою дієвих механізмів регулювання акціонерного сектору.

Використання власності завжди є формою реалізації певного інтересу. І саме узгодження суспільних і приватних інтересів виступає базисом залучення потенціалу підприємництва до реалізації цілеспрямованих структурних перетворень. Рішення щодо розпорядження власністю приймається власником виходячи з власних інтересів та оцінки наявних умов здійснення господарської діяльності. Тому держава, формуючи умови здійснення господарської діяльності, цим самим визначає умови залучення власності до процесів структурного оновлення економіки. Досвід розвинутих зарубіжних країн свідчить, що приведення структурних перетворень економіки у відповідність до цілей суспільного розвитку забезпечується через

організацію середовища господарської діяльності і взаємодії суб'єктів відносин власності на основі реалізації механізмів регулювання, що органічно поєднують: ринкові механізми, які спрямовують ресурси у сфери з найвищою ефективністю їх використання; механізми державного регулювання, зорієнтовані на створення умов залучення власності у види діяльності з високим рівнем соціально-економічної значимості; механізми громадського регулювання, що реалізуються з метою дотримання балансу інтересів під час реалізації власності.

Попри проведення в Україні в рамках державної регуляторної політики реформи дерегуляції та розвитку підприємництва [8], головними завданнями якої визначено зменшення регуляторного тиску на малий і середній бізнес і, відповідно, створення нормальних умов для роботи та зменшення вартості адміністрування бізнесу, створення сприятливого середовища для внутрішніх та іноземних інвестицій, створення здорової конкуренції на ринку й усунення штучних бар'єрів, усе ще залишається переважаючим вплив стримуючих чинників ефективного використання власності і здійснення на цій основі прогресивних структурних перетворень економіки. До таких чинників належать: непослідовність державної політики і низький рівень довіри до влади, що обмежує залучення власності для реалізації суспільно значимих проектів; низький рівень захищеності будь-якої власності; значні затрати, пов'язані з реалізацією прав власності та їх гарантуванням під час здійснення підприємницької діяльності, які зменшують ресурси розвитку; високий рівень корупції, що ускладнює доступ до певних прав власності та забезпечення гарантування власності.

Структурна спроможність національної економіки забезпечувати цілі суспільного розвитку значною мірою залежить від розвитку державної власності, яка в прийнятних розмірах дає змогу підтримувати міжсекторну збалансованість, гарантувати національну безпеку та соціальну стабільність. За наявності значних структурних диспропорцій в економіці України, які становлять загрозу національній безпеці, структура й обсяг державної власності має орієнтуватись не тільки на забезпечення реалізації державних функцій, а й на реалізацію цілей структурної перебудови економіки, закладення базису структурних перетворень у пріоритетних секторах і видах діяльності. Тому реформа управління державною власністю, яка вже розпочалась в Україні, може бути ефективною за умови підпорядкування її цілей цілям структурної політики.

У 2014 р. питома вага кількості суб'єктів господарювання державного сектору економіки України становила 0,7%, частка їх чистого доходу від реалізації продукції – 8,9%, питома вага середньої вартості необоротних та оборотних активів суб'єктів господарювання державного сектору

економіки – 15,6%, питома вага кількості працівників – 15,1%, питома вага капітальних інвестицій – 11,3% [9]. При цьому поточні фінансові показники підприємств державної власності набагато нижчі від приватних. У 2014 р. державні підприємства отримали близько 100 млрд. грн. збитків, що вдвічі більше за державні видатки на освіту. Команда реформ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України (2015 р.) указуючи, що нестача кваліфікованих менеджерів та відсутність стратегії, корупція і низький рівень контролю призводять до втрат конкурентоспроможності та зловживань активами на державних підприємствах, визначає широку приватизацію як спосіб розв'язання зазначених проблем [10].

На забезпечення ефективного залучення державної власності до розв'язання структурних проблем національної економіки зорієнтована реформа державної власності, метою якої є підвищення ефективності діяльності суб'єктів господарювання державного сектору економіки за допомогою: поліпшення бюджетного нагляду; розробки комплексної державної політики управління суб'єктами господарювання (політики власності); посилення корпоративного управління суб'єктами господарювання; реструктуризації та реорганізації суб'єктів господарювання; прозорого та комплексного процесу приватизації. На кардинальну зміну підходів до використання ресурсів держави спрямована нова політика управління державною власністю, основними завданнями якої визначено:

- впровадження корпоративного управління відповідно до стандартів ОЕСР, призначення визначених фахівців на керівні посади в ключових державних компаніях; запровадження ефективного управління об'єктами державної власності; залучення міжнародних компаній до проведення аудиту ключових державних підприємств;

- проведення масштабної прозорої приватизації державної власності за наявності відповідних економічних умов: розроблення та сприяння прийняттю у новій редакції Закону України «Про перелік об'єктів права державної власності, що не підлягають приватизації» (виключення понад 1 200 об'єктів); зміна методики оцінки під час підготовки до приватизації; запровадження продажу державних пакетів акцій на міжнародних біржах; запровадження проведення конкурсу за принципом аукціону як основного способу приватизації;

- зміна системи управління стратегічною державною власністю через створення холдингових компаній із міжнародними стандартами управління [11]. Успішна реалізація реформи має сприяти формуванню базису для ефективного використання всієї системи власності в напрямі розв'язання наявних та запобігання появі нових структурних проблем національної економіки, а це вимагає ретельного відпрацювання механізмів її здійснення.

Різноманітність та перманентність трансформації форм власності, взаємообумовленість та взаємодоповнюваність їх розвитку, обумовлюють формування інституційного середовища функціонування національної економіки, ефективність якого (попри те, що кожна з форм власності виконує функції з реалізації певних інтересів) може бути об'єктивно оцінена тільки за кінцевими показниками ефективності функціонування економічної системи.

Під час розгляду впливу власності на структуру економіки важливим є врахування таких моментів:

- не існує такої універсально придатної форми власності, яка незмінно і незалежно від конкретних історичних умов перевершувала б інші форми власності в будь-якій країні в усіх галузях і секторах економіки [12, с. 10];

- попри те що державна власність виступає економічним базисом розв'язання стратегічно важливих завдань суспільного розвитку ефективність її використання в рамках функціональної діяльності державних підприємств поступається ефективності використання приватної власності бізнесовими структурами;

- умовою ефективного залучення потенціалу приватної власності до вирішення структурних проблем і досягнення цілей структурних перетворень є розвинуте конкурентне середовище;

- ресурси економічного розвитку, закладені в різних формах власності, у тому числі і приватній, не реалізуються автоматично тільки за рахунок створення, становлення цих форм, зміни власника, оскільки відносини власності не зводяться до пасивного володіння її об'єктами. Ці відносини більш багатомірні і здійснюються повною мірою тільки в процесі розпорядження об'єктами власності, їх використання, функціонування, які передбачають наявність відповідного механізму [13];

- вирішення складних і важливих завдань

в умовах агресивного середовища і прагнення запровадження демократичних засад управління в орієнтації на досягнення цілей сталого розвитку спонукає до відходу від протиставлення держави і ринку, державної і приватної власності й усе частіше демонструють ефективність форми поєднання різних типів власності під час реалізації проектів різного масштабу і складності.

Виступаючи складовою частиною економічних відносин, власність розвивається під впливом усієї сукупності елементів середовища функціонування економіки. Науковці відзначають якісні зміни у відносинах власності, що проходять під впливом переходу до нового (постіндустріального) технологічного укладу, які супроводжуються переходом до нового типу економічного зростання, з новою ціннісною орієнтацією і новими механізмами його регуляції [13]. В умовах формування інноваційної економіки розвиток власності пов'язується із вирішенням завдання щодо створення передумов інноваційного зростання, підвищення інноваційної активності, забезпечення консолідації та алокації різних видів ресурсів, що дало б змогу сформувати структурні пропорції економіки відповідно до вимог досягнення цілей соціально-економічного розвитку. Безальтернативність інноваційної моделі розвитку вітчизняної економіки вимагає нової якості її інституційної структури на основі запровадження прогресивних форм відносин власності, здатних інтегрувати потенціал різних суб'єктів економічних відносин і активізувати потужні стимули до саморозвитку.

Важливим моментом процесу структуризації економіки на етапі формування її постіндустріального типу є зростання взаємообумовленості розвитку нових типів власності та нових типів учасників економічних відносин – елементів економічної системи. Прикладом цього може слугувати розвиток стартап-компаній, основним капіталом яких є інтелектуальний, сформований на індивідуально-інтелектуальній власності, які володіють

Таблиця 2

Показники надходження заявок на об'єкти промислової власності в Україні в I кварталі 2012–2016 рр. [14]

Об'єкти промислової власності	Кількість поданих заявок					2016 у % до 2015
	2012	2013	2014	2015	2016	
Усього надійшло	11882	12368	10714	10019	12619	125,9
Винаходи	1239	1325	1122	1083	947	87,4
- за національною процедурою	717	774	625	631	575	91,1
- за процедурою РСТ	522	551	497	452	372	82,3
Корисні моделі	2704	2595	2165	1922	2407	125,2
- за національною процедурою	2703	2591	2164	1919	2406	125,4
- за процедурою РСТ	1	4	1	3	1	-
Промислові зразки	357	527	668	471	524	111,3
Знаки для товарів і послуг	7582	7921	6579	6543	8741	133,6
- за національною процедурою	5582	5453	4530	4521	6956	153,8
- за міжнародною процедурою	2000	2468	2229	2022	1785	88,3

внутрішніми імпульсами до саморозвитку, здатні стати каталізаторами формування «точок зростання» за умови партнерської взаємодії з інституціями, що володіють іншими видами власності, яка може бути задіяна для втілення різного роду інновацій у різні типи проектів.

Посилення викликів глобалізованого конкурентного середовища ставить суб'єкти господарювання в умови, коли для реалізації своїх конкурентних стратегій вони постають перед необхідністю переглянути структуру своєї власності з метою розширення її інтелектуального складника. Даний аспект є визначальним у формуванні структури інноваційної постіндустріальної економіки, оскільки володіння інтелектуальною власністю дає можливість економічним агентам активізувати інноваційні процеси, запропонувати нову продукцію з більшою часткою доданої вартості, сформувати потенціал сталого розвитку.

Вектори структурування національної економіки значною мірою визначаються розвитком такого складника системи інтелектуальної власності, як промислова власність, що об'єднує винаходи, корисні моделі, промислові зразки, знаки для товарів і послуг (табл. 2). У I кварталі 2016 р. порівняно з аналогічним періодом попереднього року мало місце зростання загальної кількості заявок на об'єкти промислової власності на 25,9%. Зі зростанням кількості заявок на корисні моделі на 25,2%, на промислові зразки – на 11%, на знаки для товарів і послуг – на 33% кількість заявок на винаходи зменшилась на 12,6%. Тенденція до зменшення кількості заявок на винаходи намітилась з 2014 р., і це стає тривожним сигналом в аспекті згортання передумов структурної модернізації національної економіки.

Прийняття заявок на реєстрацію об'єктів промислової власності в Україні здійснюється за національною і міжнародною процедурами, що є хибною практикою, оскільки звужує можливості захисту національного виробника на зовнішньому ринку. Проблема підсилюється переважанням питомої ваги заявок за національною системою в їх загальній кількості, яка в I кварталі 2016 р. по винаходах становила 61%, корисних моделях – майже 100%, знаках для товарів і послуг – 80%. Урегулювання даного питання набуває особливої значимості з огляду на те, що з 1 січня 2016 р. в Україні офіційно почала діяти поглиблена та всеохоплююча зона вільної торгівлі з ЄС. У цьому зв'язку особливо актуальними залишаються рекомендації та застереження науковців [15, с. 367] стосовно того, що системи охорони інтелектуальної власності та інноваційного регулювання повинні сполучити виробниче та комерційне використання об'єктів інтелектуальної власності.

Оцінити досягнення країни стосовно стану й ефективності захисту прав власності дає змогу Міжнародний індекс захисту прав власності (The

International Property Right Index) – комбінований показник Міжнародного альянсу прав власності, що охоплює такі три аспекти: 1) правове і політичне середовище; 2) права на фізичну власність; 3) права на інтелектуальну власність. У 2015 р. зі значенням показника 3,9, що на 0,4 пункта нижче, ніж у 2014 р., Україна зайняла 109-е місце серед 129 країн світу [16]. При цьому компонент оцінки розподілився так: розвиток правового і політичного середовища – 2,8 (сформувався як середній із таких складників: незалежність судової системи – 1,7; верховенство права – 3,3; політична стабільність – 3,5; боротьба з корупцією – 2,8); права фізичної власності – 4,9 (захист фізичної власності – 2,8; реєстрація власності – 9,1; доступ до позики – 2,7); право інтелектуальної власності – 4,1 (захист прав інтелектуальної власності – 2,8; патентний захист – 7,8; захист авторських прав – 1,7). Наведені показники є наочним свідченням відсутності в Україні належних базових умов залучення потенціалу інституту власності до процесів прогресивного структурування національної економіки й індикаторами об'єктивізації напрямів державної політики у сфері захисту власності.

Висновки з проведеного дослідження. Є очевидним, що прогресивні структурні перетворення можуть бути забезпечені тільки на основі формування ефективних механізмів розвитку власності, основу яких становлять гарантування і захист власності, створення сприятливих умов для її використання й розширення, забезпечення компромісу між очікуваннями власника і рамковими умовами збереження та розвитку його власності. Незважаючи на те, що структура власності визначає напрями її цільового використання, особливого значення набуває питання досягнення синергетичного ефекту під час запровадження нових організаційно-правових форм поєднання, спільного розпорядження і користування власністю. Це означає, що для комплексного вирішення структурних проблем економіки велике значення має рівень взаємодії економічних агентів у питаннях спільного використання власності, ніж структурні пропорції між різними формами власності.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Мандибур В. Системно-формаційна трансформація інституту власності / В. Мандибур // Економічна теорія. – 2013. – № 2. – С. 59–60.
2. Кіндзерський Ю. Проблеми розбудови інституту власності у світлі модернізації економіки / Ю. Кіндзерський // Вісник КНТЕУ. – 2010. – № 4. – С. 18–27.
3. Кількість суб'єктів ЄДРПУО за організаційно-правовими формами. Статистичний щорічник України за 2012 рік / Державна служба статистики України. – Київ, 2013. – С. 82–83 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
4. Кількість суб'єктів ЄДРПУО за організаційно-

правовими формами. Статистичний щорічник України за 2014 рік / Державна служба статистики України. – Київ, 2015. – С. 68–69 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

5. Гордіца К.А. Неформальні складові інституту власності в Україні / К.А. Гордіца // Український соціум. – 2010. – № 2. – С. 110.

6. Шаповалов В.О. Акціонерний сектор національної економіки як об'єкт державного регулювання : [монографія] / В.О. Шаповалов, С.С. Ніколенко, І.М. Ковальчук. – Полтава : ПУЕТ, 2014. – 199 с.

7. Бабіченко В. Структура акціонерної власності в Україні в контексті диспропорцій розвитку корпоративного сектору / В. Бабіченко // Економіст. – 2014. – № 6. – С. 5.

8. Деретуляція та розвиток підприємництва [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://reforms.in.ua/ua/reforms/deregulyaciya-ta-rozvytok-pidpryemnytva#overview>.

9. Частка державного сектору у складі економіки за 2014 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&tag=Upravlinnia>.

10. Шлях до процвітання. Базові принципи реформування економіки / Міністерство економічного розвитку і торгівлі України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [www.me.gov.ua/News/Detail?...](http://www.me.gov.ua/News/Detail?)

11. Реформа управління державною власністю [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://reforms.in.ua/ua/reforms/reforma-upravlinnya-derzhavnoyu-vlasnistyu#overview>

12. Государство и разгосударствление: риски и ограничения «новой приватизационной политики» / А. Радыгин, Ю. Симачев, Р. Энтов // Вопросы экономики. – 2011. – 9. – С. 10.

13. Сорокин Д.Е. Отношения собственности в системе социально-экономического неравенства (методологическая база) / Д.Е. Сорокин [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.gorby.ru/activity/conference/show_562/view_24831

14. Промислова власність у цифрах. Показники діяльності Державної служби інтелектуальної власності України та Державного підприємства «Український інститут інтелектуальної власності» за I квартал 2016 року. Київ, 2016. – 28 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://sips.gov.ua/i_upload/file/promvlasnist-ikv-2016.pdf

15. Інноваційний розвиток економіки: модель, система управління, державна політика / За ред. д-ра екон. наук, проф. Л.І. Федулової. – К. : Основа, 2005. – С. 367.

16. The International Property Rights Index 2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : internationalpropertyrightsindex.org/country?